

Història

Escriure sobre Montserrat, la seva història i les seves persones, planteja un problema: quina història, quin Montserrat, quines persones?

La història de la Montserrat és un relat plural mirat i pensat des de moltes perspectives. Totes amb prou entitat per se abordades de forma individual, però també plenament complementàries. Perquè no hi ha cap realitat que per si sola pugui explicar Montserrat. Algunes poden tenir més entitat i pes en la història de Montserrat, com és el cas del monestir - santuari de Santa Maria, però sempre ha de trobar algun contrapunt en algunes de les històries més particulars.

Cada un dels apartats en que pot tenir la història de Montserrat aporta la seva part a la història comuna que sempre és superior a la suma de les diferents parts. Cap de les mirades particulars esgota la comprensió plena del que és Montserrat. En cada una d'elles l'observador pot percebre realitats diferents. Però totes elles s'integren en una vivència superior: Montserrat.

És evident que es poden escriure moltes històries sobre Montserrat. Però algunes d'aquestes històries dominen i es projecten sobre les altres.

Hi ha una història natural que parla d'una muntanya que emergeix solitària dominant una en el centre de Catalunya. Muntanya que està en transformació continua sota els efectes de la meteorització amb una vegetació que s'aferra als pocs indrets terrossos dels conglomerats per delectar-nos amb la seva verdor tot i la mancança d'aigua. En aquesta història natural té un lloc propi la fauna que poc a poc recupera els hàbitats perduts. Pedres, rocs, flora i fauna que han sabut vèncer els desastres naturals dels incendis, les inundacions i els despreniments. A la muntanya de Montserrat la mirada atenta descobreix la història de la batalla d'una natura erosionada, per això aquesta imatge de massís serrat, amb la capacitat d'adaptació de les realitats vives a uns entorns en constant evolució. Aquesta muntanya els romans l'anomenaren *Estorcil* i els sarraïns *Gis-Taus* que vol dir *penyals vigilants*.

Hi ha també la història religiosa i espiritual de Montserrat. El relat espiritual de Montserrat és la història dels seus monestirs benedictins i de l'esperit santificador dels seus anacoretetes. La religió i la cultura també tenen un àmbit propi en la història religiosa de Montserrat representada pels seus monestirs de

Santa Cecília, Santa Maria i Sant Benet. De tots ells, sens dubte, el de Santa Maria, amb el seu santuari, és el que més projecció ha tingut en la història religiosa de Catalunya i en la construcció de la seva identitat nacional. El monestir de Santa Maria de Montserrat amb el seu santuari han tingut un paper rellevant en la història cultural catalana..

La història de la comunitat monàstica de Santa Maria de Montserrat és, en bona mesura també la història de Montserrat. La seva comunitat monàstica ha tingut cura d'aquest indret tant estimat avui per molta gent. La història del monestir de Santa Maria té prou entitat per ser tractada en un capítol propi. Això és el que fa el següent document (*no disponible encara*). Però, alguns dels aspectes particulars d'aquesta història poden ser mirats des de la vessant dels seus protagonistes, les persones que fan història, o d'alguns esdeveniments que han estat determinants en la mateixa història montserratina.

Existeix una altra història: la història humana i cultural construïda des de les portes d'entrada a la muntanya de Montserrat i des del seu entorn. És la història d'un territori que ha anat definint-se a mesura que es relacionava progressivament amb la muntanya. Fa molts anys, en el temps de la prehistòria, algunes persones s'instal·laren en alguns indrets de la part inferior de la muntanya, especialment a l'entorn del que avui és el municipi de Collbató. A la muntanya de Montserrat s'han trobat signes d'haver estat ocupada ja des de molt antic. Les coves Gran i Freda de Collbató han estat una dels jaciments montserratins on s'han trobat forces restes dels assentaments prehistòrics al massís de Montserrat. En els següents articles es comenten alguns aspectes de la prehistòria montserratina.

- [El neolític antic a Montserrat](#) article de Josep Mestres, Josep Tarrús i Ramon Ten publicat al *Butlletí del Santuari* nº 7, 2ona època, setembre 1983 [Els homes de la font freda](#)
- article d'Empar Font publicat en el *Butlletí del Santuari* nº 10, 2ona època, setembre-desembre 1984

Al redós de la muntanya anaren consolidant-se nuclis humans que evolucionaren amb el que són avui els municipis de Collbató, El Bruc, Marganell i Monistrol de Montserrat. Tots ells principalment, han definit la seva identitat en una diàleg constant amb la muntanya i el monestir - santuari de Santa Maria.

Aquest territori ha patit guerres i enfrontaments. Les evidències d'aquesta situació són l'existència d'uns castells, alguns més reals que altres, però que parlen de la necessitat de protegir i defensar-se. El document [Els castells de Montserrat](#) conté una breu història dels castells montserratins. També la muntanya de Montserrat fou escenari de batalles importants en la història de Catalunya, com la coneguda batalla del Bruc durant la Guerra del Francès on es forjà la llegenda del [Timbaler del Bruc](#)

Els portals de Montserrat, la història d'aquests pobles, són el record viu de com un territori ha anat perfilant i consolidant la seva comunitat local aprofitant els recursos aportats, en part, per Montserrat. Els recursos naturals de Montserrat van ser explotats fins als inicis del segle XX. Gràcies a la muntanya s'obtenia fusta i es desenvolupaven activitats com l'apicultura, ramaderia menor, caça, recol·lecció de plantes medicinals, etc. Els conreus principals foren la vinya i l'olivera al vessant sud, on també va destacar l'activitat dels traginers. Al si del massís fou molt important la producció de carbó d'alzina. La cultura i memòria del territori montserratí està plena de llegats del passat que narren la intensitat de les interaccions entre aquests pobles i Montserrat. Per un coneixement més detallat de la història d'aquests municipis es poden consultar les pàgines les pàgines informatives dels diferents municipis: Collbató, El Bruc, Marganell i Monistrol de Montserrat

A Montserrat s'integren la cultura, la natura, el territori i l'espiritualitat. Cada una d'aquestes dimensions té la seva pròpia història, però totes plegades fan la història de Montserrat.